

donderdag, 6 november 2025

Opinie: Vertrouwelijke en transparante formatie – het kán, met goede afspraken

Artikel in de De Volkskrant van 6 november 2025

Ineke van Gent is voorzitter van het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding.

Dit is een ingezonden bijdrage uit de Volkskrant van 6 november 2025, die niet noodzakelijkerwijs het standpunt van de Volkskrant reflecteert.

Lees [hier](#) meer over het beleid van de Volkskrant aangaande opiniestukken.

Verkiezingen, we noemen ze ook wel het feest van de democratie. De ramen en deuren van politiek Nederlands staan wijd open en overal zien we de lijsttrekkers opduiken om Nederlanders te bewegen naar de stembus te gaan. Het staat in schril contrast met de periode daarna: formeren doen we in ons land 'met de luiken dicht', zo [schreef de Volkskrant](#) bij de verkiezingen in maart 2021.

Terwijl uit [onderzoek](#) van het Sociaal en Cultureel Planbureau blijkt dat 68 procent van de Nederlanders moeite heeft met die achterkamertjes, en de

voorkeur geeft aan transparante besluitvorming. Het is ook moeilijk uit te leggen: we vragen de kiezer om zijn vertrouwen en stem, verdient de kiezer dan niet het vertrouwen om inzicht te krijgen in de besluitvorming daarna?

Kamerleden hebben de afgelopen jaren diverse pogingen ondernomen om meer transparantie in het formatieproces te brengen. Een van de belangrijkste ingrepen was het besluit van de Tweede Kamer in 2012 om zelf de informateur te kiezen, waarvoorheen de koning dat deed. Ik heb me daar zelf ook als Kamerlid hard voor gemaakt, in de verwachting dat dit meer duidelijkheid zou brengen.

Er is meer nodig

Inmiddels durf ik wel te stellen dat er meer nodig is. Ik wil de Tweede Kamer daarom oproepen om bij de start van deze formatie eerst na te denken hoe je de formatie voor eenieder inzichtelijk maakt, en die zo in te richten dat je daar later op transparante wijze verantwoording over kunt afleggen.

Dat mag niet afhankelijk zijn van de al dan niet actieve herinnering van de belangrijkste deelnemers. Kiezers moeten weten wat er met hun stem gebeurt na het stemhokje. Zij moeten kunnen volgen hoe een coalitie en een regeerakkoord tot stand komen. Neem dat als Kamer serieus.

Concrete en werkbare suggesties

Hoe kun je dat praktisch regelen? Hier alvast drie concrete en werkbare suggesties.

Motie

Maak allereerst en vooraf afspraken over de informatievoorziening: welke informatie je wanneer deelt en hoe je deze informatie ook voor later bewaart. Houd je aan die afspraken, ook of juist als het spannend wordt. Dit idee is niet

nieuw: de Kamerleden Jesse Klaver en Joost Sneller dienden bij de vorige formatie al een motie in om dat te regelen.

De motie werd aangenomen, maar geregeld werd het niet, zo blijkt uit de evaluatie van de vorige formatie. Verkenners en informateurs deelden de vooraf afgesproken informatie niet, of niet op tijd, en onderliggende stukken zoals notities van ministeries en informatie van maatschappelijke partijen werden helemaal niet vrijgegeven.

Updates

Tweede suggestie: deel informatie vaker. Niet enkel een groot en allesomvattend verslag aan het einde van de rit, maar tussentijdse updates, bijvoorbeeld na de verschillende fases in de formatie. En doe dat altijd op basis van de bronnen, de onderliggende stukken. Dat is niet alleen belangrijk voor controle door de Kamerleden die er niet bij zijn, maar ook voor journalisten, zodat zij de kiezer kunnen meenemen in wat er gebeurt, en rijkere stukjes kunnen schrijven dan de speculatieve alleen.

En, niet onbelangrijk, je besluitvorming wordt beter als mensen meekijken. Een van de grote voordelen van transparantie, constateer ik regelmatig in mijn rol als voorzitter van het Adviescollege voor Openbaarheid en Informatiehuishouding.

Gek genoeg

Derde aanbeveling betreft het formatiedossier. Laat de Kamer daar zelf eigenaar en zorgdrager van zijn. Alhoewel de Tweede Kamer sinds 2012 zelf de regie heeft over de formatie, is de minister-president gek genoeg nog steeds de baas over het formatiedossier en wordt dit ondergebracht bij het ministerie van Algemene Zaken. De Kamer ontvangt een afschrift dat ter inzage wordt voorgelegd.

Het maakt de toegang tot deze informatie nodeloos ingewikkeld. Zo moest de Tweede Kamer de vorige keer niet alleen heel lang wachten op het afschrift, de stukken werden bovendien niet eens digitaal beschikbaar gesteld. Ook kreeg de

Kamer slechts een deel ter archivering overgedragen, met als gevolg dat informatie niet meer op één plek vindbaar is.

Niet alleen voor nu, maar ook voor transparantie later, is het belangrijk dat de Tweede Kamer afspraken maakt over de informatievoorziening, en zorgt dat alle kiezers in Nederland actief en tijdig geïnformeerd worden over de voortgang. Als je op voorhand duidelijke afspraken maakt over verantwoording later, en transparant bent over het hoe, kun je je tijdens de rit best wat vertrouwelijkheid permitteren.

Bron: [de Volkskrant](#)

Meer uitgelicht >

Bron: [de Volkskrant](#)